

มาตรา ๙ ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจ โดยมีขอบ

มาตรา ๗๒ ในการพิพากษาคดี ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดคำบังคับอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้เพิกถอนกฎหรือคำสั่งหรือสั่งห้ามการกระทำทั้งหมดหรือบางส่วน ในกรณีที่มีการฟ้องว่าหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑)

ลักษณะคดีปกครองตามมาตรา ๙(๑)

- ☐ การใช้อำนาจปกครองฝ่ายเดียว
- ☐ กฎ คำสั่งทางปกครอง การกระทำอื่นใด
- ☐ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว

- ❖ นิติกรรมทางปกครอง
 - ❖ กฎ
 - ❖ คำสั่งทางปกครอง
- ❖ การกระทำอื่นใด
 - ❖ การบังคับทางปกครอง
 - ❖ การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

เงื่อนไขทั่วไปของนิติกรรม

- ✦ การแสดงเจตนา คือ การที่ผู้กระทำนิติกรรมต้องกระทำลงด้วยความมุ่งหมายแสดงเจตนาที่อยู่ในใจให้ปรากฏแก่ผู้อื่น
- ✦ การแสดงเจตนาต้องมุ่งให้เกิดผลในทางกฎหมาย
- ✦ ผลในทางกฎหมายเป็นตัวกำหนดนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงเจตนากับผู้รับการแสดงเจตนาก่อให้เกิด การก่อเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิหรือก่อให้เกิดหน้าที่

นิติกรรมทางปกครอง

- ✦ การกระทำขององค์กรหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ซึ่งอาศัยอำนาจตามกฎหมาย
- ✦ แสดงเจตนาให้ปรากฏต่อบุคคลหรือคณะบุคคล เพื่อให้เกิดผลทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ✦ สร้างนิติสัมพันธ์ในทางกฎหมายเพื่อก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวนหรือระงับซึ่งสิทธิหรือก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคล
- ✦ นิติสัมพันธ์เกิดขึ้น โดยเจตนาของฝ่ายปกครองเพียงฝ่ายเดียว บุคคลซึ่งเป็นคู่กรณีไม่ต้องให้ความยินยอม

ความหมายของ “กฎ”

พรบ. จัดตั้งศาลปกครองฯ และ

พรบ. วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

“กฎ” หมายความว่า พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศกระทรวง
ข้อบัญญัติท้องถิ่น ระเบียบ ข้อบังคับ หรือบทบัญญัติอื่นที่มีผลบังคับ
เป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใด
เป็นการเฉพาะ

เงื่อนไขที่สำคัญของกฎ

- มีผลบังคับเป็นการทั่วไป (general applicability)
- โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ (addressed to indicated but unnamed and unspecified persons and situations)

บางกรณี ฝ่ายปกครองใช้อำนาจตามกฎหมายตรา “กฎ” ขึ้น แต่ฝ่ายปกครองไม่ได้ใช้ชื่อเรียกตามตัวอย่างของกฎ แต่ใช้ชื่อเรียกต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป ทั้งที่เป็น “บันทึก” หรือ “หลักเกณฑ์” หรือบางครั้ง ก็ใช้ว่า “คำสั่ง” แต่เนื้อแท้แล้วมีลักษณะเป็นกฎ

- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๗๒/๒๕๕๔ บันทึกข้อความ เรื่อง การออกใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ให้กับคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เป็นนโยบายสำคัญของรัฐเพื่อป้องกันมิให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ อันมีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้กับกรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ จึงมีลักษณะเป็นกฎตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๒/๒๕๕๕ (ประชุมใหญ่) หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินบุคคลเพื่อเลื่อนขึ้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับสูงขึ้น ในตำแหน่งสำหรับผู้ปฏิบัติหน้าที่มีประสบการณ์ (ตำแหน่งประเภททั่วไป) ระดับ ๘ ว. ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอเข้ารับการประเมินจะต้องเป็นผู้ผ่านการอบรมจากโรงเรียนนายอำเภอ (นอ.) มีลักษณะเป็นกฎ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๔๙/๒๕๕๕ คำสั่งกรมศุลกากร เรื่อง
ระเบียบว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าตอบแทนพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติ
งานในระบบตรวจสอบตู้คอนเทนเนอร์สินค้าด้วยเครื่องเอกซเรย์ มี
เนื้อหาเป็นการเพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการเบิกจ่ายค่าตอบแทน
พิเศษที่กระทรวงการคลังพิจารณาอนุญาตให้มีความชัดเจน ซึ่งมี
ลักษณะเป็นหลักเกณฑ์ที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้
บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะจึงมีลักษณะเป็นกฎหมาย
มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.

๒๕๓๙

“คำสั่งทางปกครอง” หมายความว่า

(๑) การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การวินิจฉัยอุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความรวมถึงการออกกฎ

(๒) การอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

กฎกระทรวงฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๔๓)

กำหนดให้การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้ เป็นคำสั่งทางปกครอง

๑. การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาหรือให้สิทธิประโยชน์ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) การส่งรับหรือไม่รับคำเสนอขาย รับจ้าง แลกเปลี่ยน ให้เช่า ซื้อ เช่า หรือให้สิทธิประโยชน์

(๒) การอนุมัติสั่งซื้อ จ้าง แลกเปลี่ยน เช่า ขาย ให้เช่า หรือให้สิทธิประโยชน์

(๓) การส่งยกเลิกกระบวนการพิจารณาคำเสนอหรือการดำเนินการอื่นใดในลักษณะเดียวกัน

(๔) การสั่งให้เป็นผู้ทำงาน

๒. การให้หรือไม่ให้ทุนการศึกษา

กฎกระทรวง ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๐)

ยกเว้นมาตรา ๓๐ ไม่ต้องแจ้งสิทธิก่อนออกคำสั่งทางปกครอง โดยให้คำสั่งทางปกครองในกรณีดังต่อไปนี้เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๓๐ วรรคสอง (๖)

(๑) การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การสั่งพักงาน หรือสั่งให้ออกจากงานไว้ก่อน หรือการให้พ้นจากตำแหน่ง

(๒) การแจ้งผลการสอบหรือการวัดผลความรู้หรือความสามารถของบุคคล

(๓) การไม่ออกหนังสือเดินทาง สำหรับการเดินทางไปต่างประเทศ

(๔) การไม่ตรวจลงตราหนังสือเดินทางของคนต่างด้าว

(๕) การไม่ออกใบอนุญาตหรือการไม่ต่ออายุใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว

(๖) การสั่งให้เนรเทศ

องค์ประกอบ

๑. เป็นการใช้อำนาจอรัฐ
๒. เป็นการกระทำโดยเจ้าหน้าที่
๓. เป็นการกำหนดสภาพทางกฎหมาย (ก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย)
๔. เกิดผลเฉพาะกรณี
๕. มีผลสู่ภายนอกโดยตรง

การใช้อำนาจรัฐ

- อำนาจทางปกครองตามกฎหมาย
- ไม่รวมการใช้อำนาจนิติบัญญัติหรืออำนาจตุลาการ
- ไม่ใช่การดำเนินการทางศาสนาขององค์กรทางศาสนา

ตัวอย่าง

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๑ เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่า อาคารหรือส่วนของอาคารใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารมีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้สภาพทรุดทรุดจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคารหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็นเพื่อบริให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร
- พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๑ ผู้ใดจะก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเคลื่อนย้ายอาคารต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่น หรือแจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นและดำเนินการตามมาตรา ๓๙ ทวิ
- พระราชบัญญัติชื้อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๙ ผู้มีสัญชาติไทยผู้ใดประสงค์จะจดทะเบียนตั้งชื่อสกุล ให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ในท้องที่ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎร

กรณีที่ไม่ใช้การใช้อำนาจทางปกครอง

- หนังสือแจ้งให้เอกชนผู้รับจ้างชำระค่าปรับกรณีก่อสร้างล่าช้า จึงเป็นการใช้สิทธิตามสัญญา ไม่ใช่การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ ไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๑๘/๒๕๕๑)
- คำสั่งไม่อนุญาตให้ขยายระยะเวลาก่อสร้าง เป็นการกระทำที่อาศัยอำนาจตามสัญญาอันเป็นการใช้สิทธิตามสัญญา มิใช่เป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อสถานภาพแห่งสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี จึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๓/๒๕๕๑)

- หนังสือของกรมกำลังพลทหารอากาศที่แจ้งให้ผู้ฟ้องคดีชุด ใช้ทุนการศึกษาตามสัญญาเข้าเป็นนักเรียนจ่าอากาศ เป็นการใช้สิทธิเรียกร้องตามสัญญาเพื่อให้ปฏิบัติตามสัญญา หนังสือแจ้งดังกล่าวมิได้มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของผู้ฟ้องคดี จึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครองและไม่มีผลบังคับให้ผู้ฟ้องต้องปฏิบัติตาม (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๘๕/๒๕๕๔)
- แม้ว่าการปรับปรุงซ่อมแซมถนนในหมู่บ้านเป็นหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (ผู้ถูกฟ้องคดี) ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แต่การที่ผู้ถูกฟ้องคดีประกาศสอบราคาและทำสัญญาจ้างเหมากับผู้ฟ้องคดี จึงเป็นกรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีใช้สัญญาเป็นเครื่องมือในการมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่ผู้ฟ้องคดีในการเข้าร่วมจัดทำบริการสาธารณะหรือจัดให้มีสิ่งสาธารณูปโภค ความผูกพันระหว่างผู้ฟ้องคดีกับผู้ถูกฟ้องคดีจึงเกิดขึ้นตามสัญญาจ้างดังกล่าว และมีผลให้คู่กรณีต้องปฏิบัติตาม ดังนั้น การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีหนังสือบอกเลิกสัญญาซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการปฏิบัติตามสัญญา จึงเป็นการใช้สิทธิในฐานะคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตามข้อกำหนดในสัญญา มิใช่เป็นการใช้อำนาจทางปกครอง จึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๗๓/๒๕๕๐)

ใช้อำนาจอธิปไตยฝ่ายอื่น

- คณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นองค์การที่ทำหน้าที่ของฝ่ายการเมืองไม่ใช่หน่วยงานทางปกครองตามความในมาตรา ๓ ดังกล่าว มติของคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎรดังกล่าวมิใช่คำสั่งทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๓๔/๒๕๔๕)
- ศาลยุติธรรมมิใช่หน่วยงานทางปกครองที่ได้รับมอบหมายให้ใช้อำนาจทางปกครองหรือดำเนินการทางปกครองและผู้พิพากษาไม่อยู่ในความหมายเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้ผู้พิพากษาและตุลาการมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๒๑/๒๕๔๕)

องค์กรทางศาสนา

- การลงโทษตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย
เถรสมาคมประกอบกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕
เป็นการใช้อำนาจปกครองคณะสงฆ์ มิใช่การใช้อำนาจทาง
ปกครองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง
(คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๒๘/๒๕๕๙)

กระทำโดยเจ้าหน้าที่

- บุคลากรฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ใช้อำนาจทางปกครอง
- เป็นการกระทำฝ่ายเดียวของเจ้าหน้าที่
- ไม่ต้องการความยินยอมของอีกฝ่าย

รูปแบบของการแสดงเจตนา

- เจ้าหน้าที่ที่ต้องแสดงออกให้ปรากฏด้วยวาจา ลายลักษณ์อักษร การเคลื่อนไหวร่างกาย หรือการสื่อสารผ่านเครื่องมืออย่างอื่น เช่น สัญญาณไฟจราจร สัญญาณธง เป็นต้น
- การนิ่งไม่ถือเป็นการแสดงเจตนาในทางปกครอง
- ดาบตำรวจ ส. ได้ให้สัญญาณนกหวีดและสัญญาณมืออันเป็นสัญญาณจราจรตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อสื่อความหมายให้ผู้ขับขี่ปฏิบัติตาม และมีผลให้ผู้ขับขี่ที่ได้รับสัญญาณในบริเวณดังกล่าวมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามการให้สัญญาณจราจรดังกล่าว จึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่อันเป็นคำสั่งทางปกครอง (คำวินิจฉัยชี้ขาดฯ ที่ ๕๖/๒๕๕๕)

มุ่งต่อผลทางกฎหมาย

- ส่งผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิและหน้าที่ของบุคคล
- เหมือนกฎหมายที่ก่อให้เกิดผลทางกฎหมาย
- แตกต่างจาก “ปฏิบัติการทางปกครอง”

- หนังสือลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๖ เป็นหนังสือภายในที่ผู้ถูกฟ้องคดีรับบัญชาจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สั่งการให้ผู้ถูกฟ้องคดีตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องและผู้ฟ้องคดีร้องทุกข์ขอความเป็นธรรม ไม่มีผลกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีเป็นเพียงการชี้แจงการได้มาซึ่งที่ดินของกรมชลประทานให้ผู้ฟ้องคดีทราบเท่านั้น มิใช่คำสั่งทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๔๓/๒๕๔๗)
- หนังสือเสนอประธานวุฒิสภา แจ้งผลการสรรหาและการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่มีคุณสมบัติตาม มาตรา ๒๘ และไม่มีคุณสมบัติต้องห้ามตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้ประธานวุฒิสภาให้ความเห็นชอบตามนัยมาตรา ๓๑ หนังสือดังกล่าวจึงไม่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับหรือมีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ระหว่างประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกับประธานวุฒิสภาหรือวุฒิสภา และไม่ใช้คำสั่งทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๖๐/๒๕๔๕)

เกิดผลเฉพาะกรณี

- แตกต่างจากกฎ ซึ่งมีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไป ไม่จำกัดจำนวน
- คำสั่งทางปกครองใช้บังคับแก่กลุ่มคนก็ได้

- ใบอนุญาตให้ทำการโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียงด้วยกำลังไฟฟ้าที่นายอำเภอ ออกให้แก่ผู้ประกอบการร้านน้ำชาเพื่อจัดให้มีการเล่นดนตรี ร้องเพลง หรือใช้เครื่องขยายเสียง มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติควบคุมการโฆษณา โดยใช้เครื่องขยายเสียง พ.ศ. ๒๔๙๓ กระทำการที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหน้าที่ของผู้ฟ้องคดีซึ่งพักอาศัย ในบริเวณ ใกล้เคียง มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๒๖/๒๕๕๐)
- คำสั่งของนายกรัฐมนตรีในการพิจารณาอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยอาจมีการเปลี่ยนแปลงโทษหรือยื่นตามคำสั่งเดิมก็ได้ ดังนั้นคำสั่งอุทธรณ์ของนายกรัฐมนตรีดังกล่าว จึงมีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ฟ้องคดีโดยตรง ถือเป็นคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๓๓/๒๕๔๖)

ตัวอย่างที่เป็นกฎ ไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง

- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๕๑/๒๕๔๗ กระทรวงศึกษาธิการ (ผู้ถูกฟ้องคดี) ได้ออกประกาศกำหนดเขตพื้นที่การศึกษา ให้เขตพื้นที่การศึกษาแพร่ไปตั้งอยู่ที่อำเภอคลอง ทำให้ผู้ฟ้องคดีไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง ประกาศดังกล่าวนี้ไม่ได้มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่บุคคลใดเป็นการเฉพาะ จึงมีลักษณะที่เป็นกฎตามความหมายในมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๕๒/๒๕๔๖ คณะกรรมการควบคุมการขนส่งทางบกประจำจังหวัดสุพรรณบุรี ได้ประกาศ เรื่อง กำหนดเส้นทางสำหรับการขนส่งประจำทางด้วยรถโดยสาร ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๙ ตอนที่ ๒๘ ง เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๔๕ ประกาศฉบับนี้จึงมีลักษณะเป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับเป็นการทั่วไป โดยไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะ ประกาศดังกล่าวของผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีสถานะเป็นกฎตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๗๒/๒๕๔๖ ข้อบังคับกองบัญชาการตำรวจนครบาล ว่าด้วยแก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดให้รถเดินทางเดียว และการใช้ทางเดินรถสำหรับรถบางประเภทในถนนเพชรบุรีกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๔๐ ข้อบังคับดังกล่าวออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่มีผลบังคับกับทุก ๆ คนเป็นการทั่วไป มีสถานะเป็นกฎไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง

มีผลออกสู่ภายนอกโดยตรง

- ตราบใดที่ยังไม่มีผลออกไปภายนอกองค์กรฝ่ายปกครอง
ตราบนั้นยังไม่ใช้คำสั่งทางปกครอง
- ขั้นตอนการเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่

- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๕๘๑/๒๕๔๗ การดำเนินการรังวัดที่ดินของผู้ถูกฟ้องคดีเป็นการดำเนินการภายในของฝ่ายปกครอง จึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครอง
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๔๖/๒๕๔๗ ความเห็นและมติของผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นคณะกรรมการสอบสวนนั้น เป็นเพียงการดำเนินการพิจารณาภายในฝ่ายปกครองเพื่อเสนอให้พิจารณาออกคำสั่งทางปกครองต่อไป
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ ๓๕๒/๒๕๔๖ มติของผู้ถูกฟ้องคดีในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๔๔ นั้น เป็นขั้นตอนภายในขั้นตอนหนึ่งก่อนจะมีการออกคำสั่งทางปกครอง ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมายหรือก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่แก่บุคคลภายนอกแต่ประการใด มติดังกล่าวจึงยังไม่เป็นคำสั่งทางปกครองที่ผู้ฟ้องคดีจะนำมาเป็นเหตุในการฟ้องคดีขอให้ศาลเพิกถอนมติดังกล่าวได้
- คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ ๑๑๘/๒๕๔๕ การที่หน่วยงานทางปกครองมีคำสั่งย้ายเพื่อหมุนเวียนบุคลากรในหน่วยงานโดยไม่ทำให้ระดับตำแหน่งหรืออันดับเงินเดือนของผู้ถูกย้ายลดลง ไม่ถือเป็นคำสั่งทางปกครอง คำสั่งย้ายบุคลากรถือเป็นมาตรการภายในของฝ่ายบริหารที่มีกฎหมายหรือระเบียบให้อำนาจผู้บังคับบัญชากระทำได้ในขอบเขตที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนด แม้จะได้รับความเดือดร้อนเป็นการส่วนตัวบ้าง แต่ไม่ถึงขนาดที่ถือว่าเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนเสียหาย

- หนังสือของผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค ๙ ที่แจ้งเรื่องการเบิกค่าเช่าบ้านให้ผู้ฟ้องคดี ทราบว่าอยู่ระหว่างการหาหรือกรมบัญชีกลาง เป็นเพียงการแจ้งผลการพิจารณาทาง ปกครองให้ผู้ฟ้องคดีทราบ ซึ่งยังอยู่ในขั้นตอนการดำเนินการภายในของผู้บัญชาการตา รวจภูธรภาค ๙ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ยุติมาประกอบการ พิจารณาในการสั่งการเรื่อง การขอเบิกค่าเช่าบ้านของผู้ฟ้องคดีต่อไป จึงไม่ใช่คำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๕ แห่ง พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๓๒/๒๕๕๕)
- หนังสือของเทศบาลตำบลบ้านเชียงที่ยืนยันตามความเห็นเดิมที่ให้ผู้ฟ้องคดีนำเงินมาส่ง คืนคลังเทศบาลภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ และแจ้งให้ผู้ฟ้องคดีปฏิบัติตาม หนังสือรับสภาพหนี้ที่ได้เคยทำไว้กับเทศบาล โดยมีข้อความระบุว่า หากผู้ฟ้องคดีมี ปัญหาขัดข้องประการใด ให้แจ้งให้เทศบาลตำบลบ้านเชียงทราบภายในเวลาที่กำหนด และหากล่วงเลยเวลาดังกล่าวแล้วผู้ฟ้องคดียังเพิกเฉย เทศบาลจำเป็นต้องดำเนินการ ตามกฎหมายต่อไป เป็นเพียงการทวงถามให้ผู้ฟ้องคดีนำเงินส่งคืนคลังเท่านั้น ไม่ใช่การ ใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีผลเป็นการสร้างนิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างเทศบาลและผู้ฟ้องคดี จึงไม่เป็นคำสั่งทางปกครอง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๘/๒๕๕๕)

กฏ : นามธรรม-ผลทั่วไป

คำสั่งทางปกครอง : รูปธรรม-ผลเฉพาะราย

คำสั่งทางปกครองทั่วไป

- รูปธรรม-ผลทั่วไป
- นามธรรม-ผลเฉพาะราย
- เหมือนเป็นรูปผลสมระหว่างกฎกับคำสั่งทางปกครอง
- กฎหมายไม่ได้บัญญัติเรื่องนี้ไว้โดยตรง ใช้ พรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๗๗-๑๗๘/๒๕๕๑ ประกาศ
กำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิสมัครสอบและวิธีการสอบแข่งขัน
เพื่อเลื่อนตำแหน่งของข้าราชการ แม้ประกาศดังกล่าวจะมีผล
บังคับเป็นการทั่วไปโดยมิได้เจาะจงตัวบุคคลก็ตาม แต่ก็มุ่งหมาย
ให้ใช้บังคับเฉพาะกับกรณีหนึ่งกรณีใดเป็นการเฉพาะเจาะจง คือ
ใช้บังคับกับการสอบแข่งขันในครั้งนี้ครั้งเดียวเท่านั้น มิได้ใช้
บังคับกับการรับสมัครในครั้งต่อไปอีก ประกาศดังกล่าวจึงไม่มี
ลักษณะเป็นกฎ...แต่มีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองทั่วไป

คำสั่งที่ ๔๐๕/๒๕๕๑ หนังสือที่คณะกรรมการกลางข้าราชการ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดได้แจ้งเวียนมติที่ประชุมเกี่ยวกับมาตรการ
แก้ไขปัญหาการคัดเลือกข้าราชการเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรอง
ปลัด อบจ. ให้แก่ อบจ. ทุกจังหวัดปฏิบัติตาม โดยกำหนดให้ผู้ที่เข้าสู่
ตำแหน่งโดยไม่ได้ใช้วิธีการสอบคัดเลือกกลับคืนสู่สถานภาพใน
ตำแหน่งและระดับเดิม มีลักษณะเป็นข้อกำหนดที่ใช้เฉพาะกรณีการคัด
เลือกข้าราชการเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองปลัด อบจ. โดยวิธี
การคัดเลือก ซึ่งมีผลทำให้ผู้ที่เข้าสู่ตำแหน่ง โดยไม่ได้ใช้วิธีการสอบคัด
เลือกต้องกลับไปดำรงตำแหน่งเดิม จึงมีผลกระทบต่อสถานภาพของ
สิทธิและหน้าที่ อันมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองทั่วไป กรณีจึงเป็น
คดีพิพาทตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้ง
ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๗/๒๕๕๓ ประกาศเรื่องรับสมัครผู้มี
คุณสมบัติเพื่อรับทุนการศึกษา...มีผลใช้บังคับกับบุคคลทั่วไป แต่
ประกาศฉบับนี้ใช้เฉพาะกรณีของการรับสมัครผู้มีคุณสมบัติเพื่อรับทุน
การศึกษาในครั้งนี้นี้เท่านั้น ประกาศดังกล่าวจึงเป็นการมุ่งหมายให้ใช้
บังคับแก่กรณีใดเป็นการเฉพาะ ดังนั้นประกาศดังกล่าวจึงไม่มีลักษณะ
เป็นกฎ...เมื่อประกาศรับสมัครผู้ขอรับทุนดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจ
ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ที่มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิบุคคล
เป็นการทั่วไป...อย่างไรก็ตาม ประกาศมีลักษณะมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับ
การรับสมัครผู้ขอรับทุนในครั้งนี้ครั้งเดียว จึงมีลักษณะเป็นคำสั่งทาง
ปกครองทั่วไป ซึ่งผู้ฟ้องคดีสามารถนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้
โดยไม่ต้องยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวก่อน

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๖๙/๒๕๕๔ เมื่อคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีออกโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่แม้ว่าจะมีผลบังคับเป็นการทั่วไปโดยมิได้เจาะจงตัวบุคคลก็ตาม แต่ก็มุ่งหมายให้ใช้บังคับเฉพาะกับกรณีหนึ่งกรณีใดเป็นการเฉพาะเจาะจง คือ ใช้บังคับกับการปราบปรามผู้มีอิทธิพลเท่านั้น คำสั่งดังกล่าวจึงมีลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทคำสั่งทางปกครองทั่วไป มิใช่คำสั่งทางปกครองประเภทคำสั่งทางปกครองที่มีผลเป็นการเฉพาะตามนัยมาตรา ๕ แห่งพรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ที่อาจอุทธรณ์ได้ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง แห่ง พรบ. เดียวกัน ผู้ฟ้องคดีทั้งสองจึงใช้สิทธิฟ้องคดีนี้ต่อศาลปกครองได้ทันที

คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๗๘/๒๕๕๓ ประกาศเชิญชวนให้เอกชนเข้า
เสนอโครงการพัฒนาที่ดิน พร้อมค่าธรรมเนียมจัดประโยชน์ในที่ดินของผู้
ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (การรถไฟแห่งประเทศไทย) ที่บริเวณสถานีหัวหิน ซึ่งเป็นชั้น
ตอนก่อนที่จะมีการเข้าทำสัญญาให้เช่าที่ดินพิพาทที่มีได้กำหนดตัวบุคคลผู้
อยู่ในบังคับของประกาศดังกล่าวไว้เป็นการเฉพาะประกาศดังกล่าวจึงมี
ลักษณะเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทคำสั่งทางปกครองทั่วไป...ที่มีได้
กำหนดตัวบุคคลผู้รับคำสั่งไว้โดยเฉพาะ ผู้ฟ้องคดีจึงไม่อาจเป็นคู่กรณีที่ได้
รับแจ้งให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๔๔ แห่ง พ.ร.บ. วิธีปฏิบัติราชการทาง
ปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ผู้ฟ้องคดีจึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้
โดยมิต้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหายก่อนฟ้องคดีต่อศาล
ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองฯ

มาตรา ๔๒ วรรคสอง “ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดชั้น
ตอนหรือวิธีการสำหรับการแก้ไขความเดือดร้อนหรือ
เสียหายในเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ การฟ้องคดีปกครอง
ในเรื่องนั้นจะกระทำได้อีกเมื่อมีการดำเนินการตามชั้น
ตอนและวิธีการดังกล่าว และได้มีการสั่งการตาม
กฎหมายนั้น หรือมิได้มีการสั่งการภายในเวลาอัน
สมควร หรือภายในเวลาที่กฎหมายนั้นกำหนด”

พรบ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ

มาตรา ๔๔ และ ๔๕

คำสั่งทางปกครองที่ไม่ต้องอุทธรณ์

- ❖ คำสั่งทางปกครองทั่วไป
- ❖ คำสั่งของรัฐมนตรีตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง
- ❖ คำสั่งของคณะกรรมการตามมาตรา ๔๘ ประกอบมาตรา ๘๗
- ❖ คำสั่งทางปกครองที่กฎหมายกำหนดให้เป็นที่สุด เช่น คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๘๗ / ๒๕๔๗ มาตรา ๔๗ ตี วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ บัญญัติให้คำวินิจฉัยของนายอำเภอที่ให้สมาชิกสภา อบต. พ้นจากสมาชิกภาพ เป็นที่สุด การฟ้องเพิกถอนคำวินิจฉัยดังกล่าวจึงไม่ต้องอุทธรณ์ก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง

รูปแบบและชื่อของคำสั่งทางปกครอง

- ลักษณะเป็นคำสั่ง เช่น คำสั่งปฏิเสธไม่รับคำขอมิใบอนุญาตขับรถ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๗/๒๕๕๔) คำสั่งของเจ้าพนักงานที่ดินที่ปฏิเสธไม่ออกโฉนดที่ดิน (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๗๗/๒๕๕๔)
- ลักษณะเป็นหนังสือ เช่น หนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๓๒/๒๕๕๔) หนังสือไม่อนุญาตให้เข้าใช้ที่ราชพัสดุ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๕๕/๒๕๕๕)
- ลักษณะเป็นมติ เช่น มติ ก.อ.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่รับย้ายข้าราชการครู (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๔๓๙/๒๕๕๔) มติของกรมการปฏิรูปที่ดินที่ให้แก้ไขเนื้อที่ที่อนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๗๐๓/๒๕๕๔)

- ในลักษณะของการอนุญาต เช่น ใบอนุญาตประกอบการขนส่งประจำทางด้วยรถที่ใช้ในการขนส่งผู้โดยสาร (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๔๑/๒๕๕๕)
- ในลักษณะของการอนุมัติ เช่น กรมเจ้าท่าอนุมัติให้ผู้เข้าร่วมเสนอราคารายอื่นเป็นผู้ชนะการประกวดราคา ถือเป็นการไม่รับคำเสนอราคาของผู้ฟ้องคดี (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๔๖๘/๒๕๕๓)
- ในลักษณะของการอุทธรณ์คำวินิจฉัย เช่น คำวินิจฉัยอุทธรณ์เงินค่าทดแทนที่ดินของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๙๔/๒๕๕๔) คำวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัย (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๑๕๙/๒๕๕๔)

- ในลักษณะของประกาศ เช่น ประกาศผลการสอบ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๗๗/๒๕๕๔) ประกาศจังหวัดเรื่องรายชื่อผู้ได้รับการคัดเลือกบุคคลที่จะเข้ารับการประเมินผลงานเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งในระดับที่สูงขึ้น (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ช๑/๒๕๕๕)
- ในลักษณะของการรับจดทะเบียน เช่น การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม โอนขายที่ดิน (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๓๐๒/๒๕๕๕)
- ในลักษณะอื่น เช่น เอกสารใบรับแจ้งหรือเอกสารการเพิกถอนใบรับแจ้งการประกอบกิจการโรงงานเป็นการรับรองสิทธิและหน้าที่แก่ผู้แจ้ง (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๒๗๑/๒๕๕๓) การออกโฉนดที่ดินเป็นหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินที่เจ้าพนักงานรับรองกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของที่ดินให้แก่ผู้มีชื่อในโฉนดที่ดิน (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๐๗/๒๕๕๔)

เงื่อนไขความสมบูรณ์ของคำสั่งทางปกครอง

๑. เจ้าหน้าที่ต้องมีอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครอง
๒. คำสั่งทางปกครองต้องทำตามแบบและขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญ
๓. คำสั่งทางปกครองต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ตามที่กฎหมายกำหนด
๔. คำสั่งทางปกครองต้องเป็นไปตามหลักการบังคับใช้กฎหมาย คือ ไม่สำคัญผิดในข้อเท็จจริง ไม่สำคัญผิดในข้อกฎหมาย และ การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ต้องชอบด้วยกฎหมาย

การกระทำอื่นตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑)

คือ ปฏิบัติการทางปกครองหรือการกระทำทางกายภาพ

(คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๘๓/๒๕๕๗)

ดุลพินิจของฝ่ายปกครอง

อำนาจของฝ่ายปกครอง

- ได้รับจากฝ่ายนิติบัญญัติ
- มี ๒ ลักษณะ คือ
 - อำนาจผูกพัน (mandatory power)
 - อำนาจดุลพินิจ (discretionary power)

โครงสร้างบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

- ส่วนเหตุ ประกอบด้วยเงื่อนไขอันเป็นข้อเท็จจริงของการใช้อำนาจ
- ส่วนผล ผลลัพธ์ทางกฎหมายที่จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดข้อเท็จจริงในส่วนเหตุครบถ้วน
- โครงสร้างทั้งสองส่วนต้องสัมพันธ์กัน

อำนาจผูกพัน

- ไม่มีดุลพินิจ
- เมื่อเงื่อนไขส่วนเหตุครบถ้วน
- ต้องปฏิบัติตามส่วนผล
- ไม่มีอำนาจเลือกดำเนินการอย่างอื่น

- พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๒๐ เมื่อมีการแจ้งการเกิดตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙ มาตรา ๑๙/๑ หรือมาตรา ๑๙/๓ ทั้งกรณีของเด็กที่มีสัญชาติไทยหรือเด็กที่ไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตรเป็นหลักฐานแก่ผู้แจ้งโดยมีข้อเท็จจริงเท่าที่สามารถจะทราบได้
- มาตรา ๒๒ เมื่อมีการแจ้งตามมาตรา ๒๑ ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้งออกมรณบัตรเป็นหลักฐานให้แก่ผู้แจ้ง เว้นแต่เป็นกรณีตามมาตรา ๒๕

- พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๖ ผู้ซึ่งต้องมีบัตรตามมาตรา ๕ ให้ยื่นคำขอมีบัตรต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดหกสิบวันนับแต่ ...

อำนาจดุลพินิจ

- ดุลพินิจวินิจฉัย
- ดุลพินิจตัดสินใจ

ดุลพินิจวินิจฉัย

- กฎหมายใช้ถ้อยคำที่ไม่เฉพาะ
- กฎหมายไม่ได้ให้คำแนะนำ
- วิทยุชุมชนแปลความหมายแตกต่างกันได้
- ฝ่ายปกครองมีอิสระในการตัดสินใจเลือกดำเนินการ
ส่วนผลได้

ดุลพินิจตัดสินใจ

- ดุลพินิจเลือกใช้อำนาจหรือไม่ใช้อำนาจในส่วนนพล
- เลือกใช้มาตรการอย่างใดอย่างหนึ่ง
- หลีกเลี่ยงความได้สัดส่วนภายในขอบเขตของกฎหมาย

- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๒๑ เมื่อปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าอาคารหรือส่วนของอาคารใดหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารมีสภาพชำรุดทรุดโทรม หรือปล่อยให้สภาพทรุดทรึงจนอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยหรือมีลักษณะไม่ถูกต้องด้วยสุขลักษณะของการใช้เป็นที่อยู่อาศัย ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารนั้นจัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอนอาคารหรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดซึ่งต่อเนื่องกับอาคารทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือจัดการอย่างอื่นตามความจำเป็นเพื่อให้เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หรือให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะภายในเวลาที่กำหนดให้ตามสมควร
- พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓๖ เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้น ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน คณะกรรมการอาจออกคำสั่งห้ามขายสินค้านั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะทราบผลการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้น

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๓/๒๕๕๗

- ตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของการใช้ดุลพินิจ
- ไม่ตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ดุลพินิจ

ความเป็นกลางของเจ้าหน้าที่

- ❖ ความเป็นกลางจากสภาพภายนอก (มาตรา ๑๓ ถึง ๑๕)
- ❖ ความเป็นกลางจากสภาพภายใน (มาตรา ๑๖)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ ๒๖๗-๒๖๙/๒๕๕๓

การที่นายแพทย์ ช. เป็นคณะอนุกรรมการจริยธรรมแห่งวิชาชีพเวชกรรมที่พิจารณาข้อร้องเรียนของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค และเข้าร่วมในการประชุมของคณะกรรมการแพทยสภาเพื่อพิจารณาลงโทษผู้ฟ้องคดีตามความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ ดังกล่าว แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ดำรงตำแหน่งเป็นกรรมการของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภค กรณีจึงถือได้ว่าเป็นคู่กรณีโดยตรงตามมาตรา ๑๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ และแม้การเป็นกรรมการของมูลนิธิฯ จะมีได้มีอำนาจในการตัดสินใจเด็ดขาดแต่ก็ย่อมก่อให้เกิดความเกรงใจ หรืออาจชักจูงความเห็นของคณะกรรมการที่พิจารณาลงโทษผู้ฟ้องคดีได้ อีกทั้งก่อนที่จะทำการพิจารณาทางปกครอง นายแพทย์ ช. ได้เคยแสดงความเห็นต่อสาธารณชนในลักษณะพาดพิงและเป็นปรปักษ์ต่อผู้ฟ้องคดี ดังนั้น การดำเนินการพิจารณาทางปกครองที่มีนายแพทย์ ช. เข้าร่วมในการพิจารณา จึงถือได้ว่ามีเหตุ ซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลาง การออกคำสั่งทางปกครองโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งมีสภาพร้ายแรงดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยกฎหมายและถูกเพิกถอนได้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๒๑/๒๕๕๔

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ และระเบียบบสำนักร
นายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้า
หน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มิได้กำหนดเกี่ยวกับกรรมการที่มีอำนาจพิจารณาทางปกครอง
ไว้ จึงต้องนำพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ มาใช้ใน
การพิจารณากรณีนี้ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทาง
ปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาเรื่องทาง
ปกครองและผู้ทำคำสั่งทางปกครองไว้ในมาตรา ๑๓ กับมาตรา ๑๖ กรณีตาม
มาตรา ๑๓ เป็นเรื่องที่บุคคลดังกล่าวมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคู่กรณีซึ่งเป็นเหตุ
ชวนให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่า บุคคลดังกล่าวอาจทำการพิจารณาทาง
ปกครองโดยมีอคติหรือความลำเอียง ส่วนกรณีตามมาตรา ๑๖ นั้น เป็นพฤติการณ์
อื่นซึ่งมีสภาพร้ายแรงที่ชวนให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยได้ว่า บุคคลดังกล่าว
อาจจะทำการพิจารณาทางปกครองโดยไม่เป็นกลาง

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.๑๒๑/๒๕๕๔

สำหรับคดีนี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ว่า นาย ช. และนาย ก. ซึ่งเป็นกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีดังกล่าวมีเหตุอื่นใดซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณาทางปกครองไม่เป็นกลางหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ในการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กตามสัญญาก่อสร้างนั้น มีนาย ช. เป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้างและเป็นผู้รายงานว่า ผู้รับจ้างก่อสร้างไม่ปฏิบัติตามสัญญา รวม ๗ ข้อ ส่วนนาย ก. เป็นกรรมการตรวจการจ้างคณะเดียวกับผู้ฟ้องคดีและเป็นผู้มีความเห็นแย้งไม่ตรวจรับงานจ้างก่อสร้างถนนดังกล่าว จึงเห็นว่านาย ช. และนาย ก. เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว และเคยได้ให้ความเห็นไว้แล้วว่าการดำเนินการก่อสร้างถนนดังกล่าวนั้นไม่ถูกต้องตามแบบและข้อกำหนดในสัญญา อันเป็นความเห็นที่เป็นประปักษ์โดยตรงกับความเห็นของผู้ฟ้องคดีที่ตรวจรับงานดังกล่าว เมื่อบุคคลทั้งสองมาทำหน้าที่ในฐานะเป็นกรรมการในคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิดกรณีของผู้ฟ้องคดี จึงเป็นกรณีที่คณะกรรมการที่มีอำนาจในการพิจารณาทางปกครองซึ่งได้แก่ นาย ช. และนาย ก. มีเหตุซึ่งมีสภาพร้ายแรงอันอาจทำให้การพิจารณา ทางปกครองไม่เป็นกลาง ตามมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองฯ ดังนั้น นาย ช. และนาย ก. จึงต้องห้ามมิให้พิจารณาทางปกครองในเรื่องดังกล่าว

กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็น

- ❖ การออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำ โดย
- ❖ ไม่มีอำนาจ
- ❖ นอกเหนืออำนาจหน้าที่
- ❖ ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
- ❖ โดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น
- ❖ โดยไม่สุจริต
- ❖ มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม
- ❖ มีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็นหรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร
- ❖ เป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ

ข้อสังเกต

- ❖ ต้องเป็นการกระทำทางปกครองฝ่ายเดียว ไม่ใช่สัญญา
- ❖ ต้องมีคำขอตามมาตรา ๗๒(๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ
- ❖ ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๕๕/๒๕๕๗, คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๙๘/๒๕๕๘)
- ❖ ไม่ใช่กระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง (คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๕๖/๒๕๕๗)
- ❖ ไม่ใช่การดำเนินการทางศาสนาขององค์กรทางศาสนา

คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๕๕/๒๕๕๗

การดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีอาญา เมื่อมูลความแห่งคดีนี้สืบเนื่องมาจากการใช้อำนาจยึดทรัพย์ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ การที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ กับพวกซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ในสังกัดของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ร่วมกันจับกุม นาย ส. พร้อมยึดไม้พะยูนทองและรถยนต์กระบะทั้งสองคันดังกล่าว เป็นการใช้อำนาจของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒ (๑๖) มาตรา ๗๘ และมาตรา ๘๕ ประกอบพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๔๘๔ มาตรา ๖๔ และมาตรา ๖๔ ทวิ ที่ให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิดและยึดของกลางไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดเพื่อนำไปสู่การลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ จึงเป็นการดำเนินการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้อำนาจไว้เป็นการเฉพาะโดยตรง อันอยู่ในอำนาจการควบคุมตรวจสอบของศาลยุติธรรม ดังนั้น การขอให้เพิกถอนคำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ไม่คืนรถยนต์กระบะของกลาง และให้มีคำสั่งให้คืนรถยนต์กระบะของกลาง โดยต้องร่วมรับผิดชอบในผลละเมิดจากการปฏิบัติหน้าที่กรณีจึงเป็นคดีพิพาทที่เกี่ยวกับการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่อันเนื่องจากการใช้อำนาจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๙๘/๒๕๕๘

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าสำนวนการสอบสวนคดีอาญาที่ ๑๒๘๙/๒๕๔๖ สู่ฎหมายขณะอยู่ในชั้นพนักงานสอบสวนและการสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นขั้นตอนของการรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกลงโทษ เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกลงโทษ โดยผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ได้รับความเสียหายจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ละเลยต่อหน้าที่ไม่เก็บรักษาสำนวนการสอบสวนคดีอาญาเป็นเหตุให้สำนวนสูญหายและไม่อาจสอบสวนเพิ่มเติมตามประเด็นของพนักงานอัยการและไม่สามารถส่งสำนวนการสอบสวนคดีอาญาให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ จึงเป็นการกล่าวอ้างว่า ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ละเลยต่อหน้าที่ในการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดไว้ อันเป็นการกระทำตามหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มิใช่การละเลยต่อหน้าที่ในทางปกครอง เมื่อศาลยุติธรรมเป็นศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑) ดังนั้น การตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวน และเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๖) จึงอยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นศาลที่มีอำนาจควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแม้ผู้ฟ้องคดีจะฟ้องเรียกค่าเสียหายมาด้วย ก็เป็นการเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดฯ ที่ ๑๐๐/๒๕๕๘

แม้โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการจดทะเบียน โอนขายที่ดินพิพาทและการจดทะเบียนรับจำนองที่ดินพิพาท โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่มูลเหตุแห่งความไม่ชอบด้วยกฎหมายตามคำฟ้องโจทก์อ้างว่า เกิดจากการที่จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ลัก โฉนดที่ดินพิพาทปลอมหนังสือมอบอำนาจ หนังสือให้ความยินยอมของสามี โจทก์ และจดทะเบียน โอนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๑ ได้นำโฉนดที่ดินดังกล่าวไปจดทะเบียนจำนอง กับจำเลยที่ ๕ อันเป็นข้อพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกันทั้ง ในทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องจำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ เป็นคดีอาญาสืบเนื่องจากการกระทำดังกล่าวนี้ต่อศาลอาญาแล้ว และเป็นข้อเท็จจริงซึ่งศาลจำต้องนำมาวินิจฉัย ในคดีนี้ โดยศาลจำต้องพิจารณาให้ได้ความเสียก่อนว่า จำเลยที่ ๑ ถึงที่ ๔ ร่วมกันลัก โฉนดที่ดิน และร่วมกันปลอมลายมือชื่อ โจทก์ในหนังสือมอบอำนาจและลายมือชื่อสามี โจทก์ลงในหนังสือยินยอมการจดทะเบียนขายที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างหรือไม่เป็นสำคัญ หากได้ความว่าการมอบอำนาจชอบด้วยกฎหมายแล้ว การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมพิพาทย่อมชอบด้วยกฎหมายอันมีผลให้กรรมสิทธิในที่ดินพิพาท โอนไปเป็นของจำเลยที่ ๑ แต่หากการมอบอำนาจไม่ชอบด้วยกฎหมาย การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมพิพาทก็ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมายอันมีผลให้กรรมสิทธิในที่ดินยังคงเป็นของ โจทก์ ข้อพิพาทในคดีนี้จึงเกิดขึ้นจากประเด็นพิพาทระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน คดีจึงอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๕๖/๒๕๕๗

มูลความแห่งคดีนี้สืบเนื่องมาจากการดำเนินการของเจ้าพนักงานบังคับคดีสังกัดผู้ถูกฟ้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งว่าด้วยการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล ที่บัญญัติให้เจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปดำเนินการขายทอดตลาดทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อนำเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดทรัพย์สินดังกล่าวไปชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเป็นขั้นตอนของการดำเนินการบังคับคดีภายหลังจากศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดข้อพิพาทของคู่ความ ในทางแพ่งแล้ว อันเป็นขั้นตอนและกระบวนการในทางแพ่ง ที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชน การดำเนินการยึดที่ดิน การประกาศขายทอดตลาดที่ดิน และการจัดทำสัญญาซื้อขายที่ดินที่ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้ประมูลได้จากการขายทอดตลาดของเจ้าพนักงานบังคับคดี จึงเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนในการดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งบัญญัติไว้ให้สำเร็จลุล่วงไป แม้ข้อพิพาทในคดีนี้จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่รัฐสังกัดกรมบังคับคดี ผู้ถูกฟ้องคดีซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครองก็ตาม แต่เมื่อเป็นข้อพิพาทที่สืบเนื่องมาจากกระบวนการวิธีบังคับคดีในทางแพ่งแล้ว ข้อพิพาทในคดีนี้จึงไม่มีลักษณะเป็นคดีปกครองที่จะอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แต่เป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม

กระทำการโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบ
ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญ

- ☐ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๓/๒๕๔๗
- ☐ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๗/๒๕๔๘
- ☐ คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ คส.๓/๒๕๖๔

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๓/๒๕๔๗

ผู้ฟ้องคดีแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม การแสดงเจตนาเข้าร่วมโครงการของผู้ฟ้องคดีจึงเป็น โฆษณาตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖ ประกอบกับผู้ฟ้องคดีไม่เคยได้รับแจ้งเกี่ยวกับเรื่องการ ชด ใช้ทุนก่อนที่จะมีคำสั่งให้ออกจากราชการ รวมทั้งไม่มีการแจ้งให้ผู้ ฟ้องคดีทราบเกี่ยวกับมติของคณะกรรมการโครงการ เรื่อง การแจ้ง ะงับการเข้าร่วมโครงการ เป็นเหตุให้ผู้ฟ้องคดีไม่มีโอกาสทบทวน การตัดสินใจของตนเองอีกครั้งหนึ่ง การที่หน่วยงานของรัฐไม่ได้ ดำเนินการแจ้งเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตาม รูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการอันเป็นสาระสำคัญ เป็นผลให้คำสั่ง อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีออกจากราชการเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๑๗/๒๕๔๘

การประกาศให้จำหน่ายชื่อและรายการบุคคลออกจากทะเบียนบ้านของนายอำเภอเป็นการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการออกคำสั่งอันมีผลกระทบต่อสถานภาพแห่งสิทธิของบุคคลจึงเป็น “คำสั่งทางปกครอง” ประกาศดังกล่าวเกิดจากดุลพินิจของนายอำเภอในฐานะเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ดังนั้น นายอำเภอจะต้องแจ้งข้อเท็จจริงให้ผู้ได้รับผล กระทบทุกคนทราบความเป็นมาของการออกประกาศดังกล่าวและสามารถโต้แย้งคัดค้านหรือแสดงหลักฐานใด ๆ ก่อนที่จะออกคำสั่งทางปกครอง เมื่อมิได้ดำเนินการดังกล่าว ถือว่ามิได้ดำเนินการในขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญของการออกคำสั่งทางปกครอง ทำให้ประกาศดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครองที่มีชอบด้วยกฎหมาย

กรณีผู้ฟ้องคดีทั้งสองฟ้องว่า คณะรัฐมนตรี (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑) คณะกรรมการอำนวยการโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒) กระทรวงมหาดไทย (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓) และกรุงเทพมหานคร (ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๔) ดำเนินโครงการพัฒนาริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากไม่เป็นไปตามรูปแบบ ขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนด โดยก่อนอนุมัติโครงการพิพาทไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔ มาตรา ๔๑ มาตรา ๔๓ มาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ไม่มีการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหรือจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม อันเป็นการขัดต่อพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ การดำเนินการขัดต่อกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๖ ในการใช้ประโยชน์ริมแม่น้ำและการล่องลำลำนํ้าอีกทั้งในการดำเนินโครงการนี้ยังไม่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยไม่มีการขออนุญาตปลูกสร้างสิ่งล่องลำลำนํ้าตามมาตรา ๑๑๗ และมาตรา ๑๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช ๒๔๕๖ และไม่มีการขออนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ รวมทั้งที่ปรึกษาผู้ดำเนินการออกแบบสำรวจศึกษาและจัดทำแผนแม่บทเป็นผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาตและไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามกฎหมาย จึงฟ้องขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอน โครงการพิพาท และให้ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสี่ยกเลิกการดำเนิน โครงการดังกล่าวทั้งหมด กรณีจึงเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองฯ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ คส.๓/๒๕๖๔)

คำสั่งทางปกครองที่บกพร่องในวิธีพิจารณา

มาตรา ๔๑ คำสั่งทางปกครองที่ออก โดยการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ ไม่เป็นเหตุให้คำสั่งทางปกครองนั้นไม่สมบูรณ์

(๑) การออกคำสั่งทางปกครอง โดยยังไม่มีผู้ยื่นคำขอ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่จะดำเนินการเอง ไม่ได้ นอกจากจะมีผู้ยื่นคำขอ ถ้าต่อมา ในภายหลัง ได้มีการยื่นคำขอเช่นนั้นแล้ว

(๒) คำสั่งทางปกครองที่ต้องจัดให้มีเหตุผลตามมาตรา ๓๗ วรรคหนึ่ง ถ้าได้มีการจัดให้มีเหตุผลดังกล่าว ในภายหลัง

(๓) การรับฟังคู่กรณีที่เป็นต้องกระทำได้นั้น การมาโดยไม่สมบูรณ์ ถ้าได้มีการรับฟังให้สมบูรณ์ในภายหลัง

(๔) คำสั่งทางปกครองที่ต้องให้เจ้าหน้าที่อื่นให้ความเห็นชอบก่อน ถ้าเจ้าหน้าที่นั้นได้ให้ความเห็นชอบในภายหลัง

คำสั่งทางปกครองที่บกพร่องเล็กน้อย

มาตรา ๔๓ คำสั่งทางปกครองที่มีข้อผิดพลาดเล็กน้อยหรือผิดพลาดเล็กน้อยนั้น เจ้าหน้าที่อาจแก้ไขเพิ่มเติมได้เสมอ

กระทำการอันมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่
ไม่เป็นธรรม หรือสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น
หรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร

คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๑๖๒/๒๕๖๐

จำเลยเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ จำเลยจึงเป็นหน่วยงานทางปกครอง ตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยที่ มาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องใด มีหน้าที่ให้การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการตามอำนาจหน้าที่นั้น และมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน บัญญัติว่า การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการหรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์การเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการจะกระทำมิได้ จึงเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองในเรื่องที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและคุ้มครองคนพิการ เพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือจากรัฐ เมื่อตามคำฟ้อง โจทก์กล่าวหาว่า การดำเนินโครงการให้บริการขนส่งมวลชนโดยสาร หรือ “บีทีเอส” ซึ่งเป็นการจัดระบบการบริการสาธารณะในอำนาจหน้าที่ของจำเลย ตามมาตรา ๘๙ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ และมาตรา ๑๖, ๑๗ ประกอบมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และการที่จำเลยไม่เร่งรัดให้มีการดำเนินการตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดคดีหมายเลขแดงที่ อ. ๖๕๐/๒๕๕๗ เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นเหตุให้โจทก์และสมาชิกกลุ่มคนพิการได้รับความยากลำบากในการดำเนินชีวิตขาดประโยชน์ในการใช้บริการระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ อันเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อโจทก์และสมาชิกกลุ่มคนพิการ โดยมีคำขอให้จำเลยชดเชยค่าเสียหาย จึงเป็นการฟ้องเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดอันเกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควรในการจัดทำระบบการบริการสาธารณะ ซึ่งเข้าลักษณะเป็นคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอันเกิดจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร ตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

การใช้ดุลพินิจ โดยไม่ชอบ

การใช้ดุลพินิจอย่างบกพร่อง

- การใช้ดุลพินิจเกินกว่ากฎหมาย
- การไม่ใช้ดุลพินิจ
- การใช้ดุลพินิจที่ขัดกับวัตถุประสงค์ของกฎหมาย
- การใช้ดุลพินิจที่เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานหรือหลักกฎหมายทั่วไป

ดุลพินิจเกินกว่ากฎหมาย

ระเบียบสถาบันเทคโนโลยี พ. ว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญา
บัณฑิต พ.ศ. ๒๕๓๔ มิได้กำหนด โทษทัณฑ์บนและภาคทัณฑ์ไว้
ในกรณีที่นักศึกษากระทำการทุจริตในการสอบไว้ คงกำหนดไว้
เพียงให้ตกในรายวิชาที่ทุจริตเท่านั้น ดังนั้น การที่คณะ
กรรมการประจำคณะมีมติกำหนด โทษทัณฑ์บนแก่นักศึกษาที่
กระทำการทุจริตในการสอบ จึงเป็นการกระทำที่ปราศจากอำนาจ
ตามกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ.

๓๗๑/๒๕๕๔)

ดุลพินิจขัดต่อกฎหมาย

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๐/๒๕๑๒ ตามประกาศคณะกรรมการส่วนจังหวัดตามความในพระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร มาตรา ๘ ห้ามฟ้อง โจทก์มิได้แสดงแจ้งชัดว่า ที่ห้ามสุกรมีชีวิตเข้าไปในเขตนั้นมีวัตถุประสงค์อย่างไร และเป็นที่รู้กันทั่วไปว่า การห้ามมิให้ขนย้าย สุกรมีชีวิตเข้าไปในท้องที่ตามประกาศนั้นย่อมทำให้สุกรมีชีวิตในท้องที่นั้นมีปริมาณลดน้อยลงอันจะทำให้ราคาสูงขึ้น ประกาศดังกล่าวจึงมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการค้ากำไรเกินควร ไม่ชอบด้วยเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการไว้ จำเลยฝ่าฝืนจึงไม่มีความผิด
- การที่ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสองได้นำแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนมาประกอบเป็นเหตุผลในการออกคำสั่งพิพาทนั้น แนวทางดังกล่าวเป็นนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การกำหนดแนวทางดังกล่าวไม่มีกฎหมายรองรับเพื่อกำหนดเงื่อนไขของการอนุญาตตั้งสถานบริการตาม พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๙ แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวดังกล่าวจึงย่อมไม่อาจนำมาใช้บังคับในการอนุญาตตั้งสถานบริการได้ ดังนั้น คำสั่งของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ไม่อนุญาตให้ผู้ฟ้องคดีตั้งสถานบริการตามมาตรา ๓ (๑) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๒๓๖/๒๕๕๔)

โจทก์ได้ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทการลงทุนและคอมโมดิตี้ส์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ซื้อขายสินค้าล่วงหน้าและการเล่นแชร์ต่อจําเลย แต่จําเลยยังไม่ยอมจดทะเบียนให้โดยอ้างว่ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์สั่งให้รอการจดทะเบียนไว้ก่อน จนกว่าจะมีกฎหมายควบคุมการประกอบธุรกิจเช่นว่านี้ และวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า การที่โจทก์มีความประสงค์จะจัดตั้งบริษัทเพื่อประกอบกิจการซื้อขายสินค้า ล่วงหน้าและการเล่นแชร์ เป็นการประกอบอาชีพหรือการจัดการทรัพย์สินของตนอย่างหนึ่ง ซึ่งทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำได้ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การจำกัดสิทธิเช่นว่านี้จะกระทำต่อเมื่อกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ฉะนั้นเมื่อโจทก์ยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้งบริษัท โดยมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ต้องห้ามหรือต้องควบคุมตามกฎหมาย จึงเป็นหน้าที่ของจําเลยที่จะต้องพิจารณาว่าคำขอของโจทก์ครบถ้วนถูกต้องตาม หลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๙ บัญญัติไว้หรือไม่ เท่านั้น การที่จําเลยสั่งให้รอการรับจดทะเบียนไว้ก่อนตามมติคณะรัฐมนตรีเพื่อที่จะแก้ไขกฎหมายให้ควบคุมถึงการประกอบอาชีพของโจทก์ดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นการตัดสิทธิของโจทก์ที่จะพึงมีพึงได้ โดยไม่มีกฎหมายสนับสนุนให้กระทำได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๘๓/๒๕๒๖)

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๖๒๖/๒๕๕๙

เหตุผลที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นใช้เป็นเหตุผลหลักในการพิจารณาคำขออนุญาตและมีคำสั่งไม่อนุญาตให้จัดตั้งตลาดนัดเป็นเหตุผลทางด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและการหารายได้จากการเก็บภาษีของเทศบาลตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่การจะมีคำสั่งอนุญาตให้จัดตั้งตลาดนัดได้หรือไม่จะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และกฎกระทรวงว่าด้วยสุขลักษณะของตลาด พ.ศ. ๒๕๕๑ ตลอดจนเทศบัญญัติเรื่องการตลาดเป็นหลัก เพราะเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจในการอนุญาตและวางหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาตจัดตั้งตลาดไว้โดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะควบคุมสุขอนามัยของตลาดเป็นสำคัญ หากคำขอไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่กฎหมาย กฎกระทรวง และข้อบัญญัติเทศบาลดังกล่าวกำหนดไว้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นย่อมมีอำนาจที่จะพิจารณามีคำสั่งไม่อนุญาตให้จัดตั้งตลาดได้ อย่างไรก็ตาม การใช้ดุลพินิจในการออกใบอนุญาตหรือไม่ออกใบอนุญาตตามกฎหมายดังกล่าว ก็จะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคในการประกอบอาชีพของประชาชน ตลอดจนการส่งเสริมให้มีการแข่งขันกันอย่างเสรีและเป็นธรรม ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวไว้ด้วย

การพิจารณาคำขออนุญาตโดยคำนึงถึงแต่เพียงประโยชน์ของผู้ประกอบการค้า
กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการอยู่ก่อนแล้ว จึงไม่เป็น
ธรรมต่อบุคคลอื่น เมื่อเหตุที่เจ้าพนักงานต้องถ่วงอ้างในการมีคำสั่งไม่อนุญาตให้
จัดตั้งตลาดนัดเป็นเหตุเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและการจัดหารายได้ของ
เทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ รวมทั้งอ้างเหตุเพื่อคุ้มครอง
ประโยชน์ของผู้ประกอบการค้าในตลาดสดของเทศบาล ซึ่งมีได้เป็นเหตุที่จะใช้
อำนาจในการพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้จัดตั้งตามเจตนารมณ์ของ
กฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข จึงไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ
การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพใน
การประกอบกิจการของผู้ขอเกินความจำเป็นแก่การรักษาความสงบเรียบร้อยใน
เขตเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ ถือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่
เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย จึงเป็นการใช้ดุลพินิจโดยมิชอบ คำสั่งไม่
อนุญาตให้จัดตั้งตลาดนัดจึงเป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

แม้การต่อเติมอาคารนั้นจะล่วงเลยมาเป็นเวลาสิบปีเศษก็ตาม เจ้าพนักงาน
ท้องถิ่นก็ยังคงมีอำนาจออกคำสั่งให้ดำเนินการกับอาคารที่ฝ่าฝืนกฎหมาย
ได้ เพราะกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้อำนาจเจ้าพนักงานท้องถิ่นใน
การคุ้มครองประโยชน์และความปลอดภัยของประชาชนเป็นสำคัญ จึงไม่อาจ
นำบทบัญญัติเรื่องอายุความตาม ป.พ.พ. มาใช้บังคับได้ การที่เจ้าพนักงาน
ท้องถิ่นออกคำสั่งห้ามเจ้าของอาคารหรือบุคคลใดใช้หรือเข้าไปในอาคาร
หรือบริเวณอาคารที่มีการดัดแปลงโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยอาศัยอำนาจ
ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารและมีคำสั่งให้ดัดแปลงอาคารให้ถูก
ต้อง โดยรื้ออาคารที่ผิดกฎหมายออกและให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตดัดแปลง
อาคารนั้น เป็นคำสั่งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจกระทำได้ จึงเป็นคำสั่งที่ชอบ
ด้วยกฎหมาย (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๕๑/๒๕๔๗)

ผลบังคับของคำสั่งทางปกครอง

- ❖ มีผลทางกฎหมายโดยตรงทันที เช่น ใบอนุญาต คำสั่งให้พ้นตำแหน่ง
- ❖ ต้องการผลทางกายภาพ
 - ❖ ต้องมีคำสั่ง เช่น คำสั่งให้ชำระเงิน คำสั่งให้กระทำการหรือละเว้นกระทำการ
 - ❖ ไม่ต้องมีคำสั่ง เช่น เจ้าหน้าที่มีอำนาจริ่ถอนป้ายโฆษณา

ลักษณะของการกระทำทางกายภาพ

- ❖ การบังคับทางปกครอง
- ❖ การปฏิบัติทางปกครอง
 - ใช้อำนาจทางปกครอง
 - ไม่ใช้อำนาจทางปกครอง

มาตรการบังคับทางปกครอง

- ❖ เกี่ยวกับการให้ชำระเงิน (มาตรา ๖๓ / ๗ ถึง ๖๓ / ๑๙)
 - ❖ ยึด อาศัย และขายทอดตลาด
 - ❖ บังคับ โดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ
 - ❖ บังคับ โดยเจ้าพนักงานบังคับคดี
- ❖ เกี่ยวกับการกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง (มาตรา ๖๓ / ๒๐ ถึง ๖๓ / ๒๕)
 - ❖ ค่าปรับบังคับการ
 - ❖ บุคคลภายนอกหรือเจ้าหน้าที่กระทำการแทน

คำปรับบังคับการ

มาตรา ๖๓ / ๒๐ ในส่วนนี้

“คำปรับบังคับการ” หมายความว่า คำปรับที่เจ้าหน้าที่สั่งให้ผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองที่กำหนดให้กระทำหรือละเว้นกระทำ ชำระเป็นรายวันไปจนกว่าจะยุติการฝ่าฝืนคำสั่งหรือได้มีการปฏิบัติตามคำสั่งแล้ว ไม่ว่าจะเป็นคำปรับที่กำหนดโดยพระราชบัญญัตินี้หรือโดยกฎหมายอื่น

☐ คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๑๓๕/๒๕๖๓

☐ คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๓๔/๒๕๖๔

☐ คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๗๐/๒๕๖๔

☐ คำวินิจฉัยชี้ขาดที่ ๔๒/๒๕๖๕